

DOKTORA TEZ ÖZETİ

SINIF İÇİ İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ YÖNETİMİNDE ÖRTÜK PROGRAM (UŞAK İLİ ÖRNEĞİ)

Murat BAŞAR

Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

2011

Danışman: Prof. Dr. Cihangir DOĞAN

Bu araştırmada, öğrenme-öğretme sürecinde örtük programın sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel durum çalışmasına yer verilmiş ve araştırmanın amacına uygun olan iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Öğrenme-öğretme sürecinde sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmede örtük program tek durum olarak alınmıştır. Araştırmanın alt birimlerini sınıf ortamındaki öğrenme-öğretme sürecindeki tüm dersler, sınıf yönetimi ve rehberlik faaliyetleri oluşturmaktadır. Kullanılan yöntemin gücünü artırmak için veri çeşitlemesine gidilmiştir. Yöntem çeşitlemesini sağlayabilmek için “kamera ile gözlem”, “gözlem” ve “görüşme” yöntemleri uygulanmıştır. Veri çeşitlemesi yapabilmek için kamera ile gözlem yapılan sınıflar, öğretmen görüşme, öğrenci görüşme ve amaçlı örneklem görüşmesi farklı veri olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın evrenini Uşak il merkezinden üç, bir ilçe ve bir köy ilköğretim okulu ile bu okullarda görev yapan otuz öğretmen ile elli öğrenci oluşturmaktadır. Gözlem yapılan sınıflardan, gözlem esnasında sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışı gösterdiği tespit edilen yirmi öğrenci amaçlı örnekleme oluşturmuştur. Sınıflarda en çok görülen sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları iletişime yönelik davranışlardır. Sınıf öğretmenlerinin iletişime yönelik sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmede yetersiz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri, şiddete ve sınıf arkadaşlarına yönelik sınıf içi istenmeyen davranışları fark ederken, kaygıdan kaynaklanan davranışları fark etmemektedirler. Öğretmenler kendilerine yönelik istenmeyen öğrenci davranışlarını ve iletişime yönelik sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını da önemsememektedirler. Sınıf öğretmenlerinin kaygı davranışlarıyla ilgili öğrencilerin verdiği mesajı alamadıkları, iletişime yönelik davranışları da sınıf içi istenmeyen davranış olarak algılamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri sınıf içi istenmeyen

davranışları yönetmede uyarı ve görmezden gelme yaklaşımını daha çok tercih etmektedirler. Ceza verme yöntemini pek kullanmamaktadırlar. Kaygı davranışlara herhangi bir yöntem kullanmamaktadırlar. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmek için ceza yöntemini kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimiyle ilgili karar alma ve kural belirlemede en çok yarı demokratik bir tutum içinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere göre sınıf öğretmenleri en çok yeri geldikçe karar almaktadır. Öğretmenlerin oluşan şartlara göre yöntem belirlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmenleri kural belirlerken veya karar alırken en çok çevre faktörünü dikkate almaktadır. Sınıflarında alınan kararların kendilerine de danışılması öğrencilerde en çok değerli olma ve güven duygusunu hissettirmektedir. Sınıf öğretmenleri sınıflarında ortaya çıkan sınıf içi istenmeyen davranışları yönetebilmek için onarıcı yaklaşımı tercih ederken, kullanılan yöntemleri belirleyen en önemli faktör yine okulun çevresi olmuştur. Sınıf içi istenmeyen davranışları yönetmek için öğretmenler en çok profesyonel yardımı tercih etmektedir. Bu tercihin oluşmasında okulun çevresi etkilidir. Öğretmenlerin en çok önemsedikleri eşitlik, adalet, sevgi, saygı değerleridir. Öğrencilere göre sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarının en önemli nedeni can sıkıntısıdır. Can sıkıntısının en önemli nedeni öğretmenlerin monoton yöntemlerle ders işlemeleridir. Öğrenciler canları sıkıldığında en çok yanındaki arkadaşıyla sohbet etmektedir. Öğrenciler, can sıkıntısının giderilmesi için en çok etkinlik yapılmasını istemektedir. Öğrenme-öğretme sürecinde yapılan etkinliklerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları engelleyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf içi arkadaşlık ilişkilerini olumlu olarak en çok etkinlik ve paylaşım etkilerken; olumsuz etkileyen en önemli etken öğretmenin ayrıştırıcı tutumudur. Ayrıştırmanın sınıf içi arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkilediği için istenmeyen öğrenci davranışlarını artıracak sonucuna ulaşılmıştır. Amaçlı örnekleme'deki öğrencilerin görüşlerine göre; sınıf içi istenmeyen davranışları kaygıdan kaynaklanan, can sıkıntısı, öğretmen tutumları ve sınıf dışından kaynaklanan nedenlerdir. Etkinliklerin can sıkıntısını gidermede en önemli etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarını yönetmede sınıf içi örtük programı doğru olarak uyguladıklarında başarılı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sınıf yönetimi, örtük program, istenmeyen öğrenci davranışları